

Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai

Adresas Gynėjų g. 8, 01109 Vilnius

El. paštas rinkim@vrk.lt

Kopijos:

J.E. Lietuvos respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai

Lietuvos nacionalinei vartotojų federacijai

UAB „Vilmorus“

UAB „Spinter tyrimai“

UAB „Baltijos tyrimai“

PAREIŠKIMAS

Dėl Seimo rinkimų kampanijos dalyvių lygiateisiškumo

2020 m. rugpjūčio 17 d.

Vilnius

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras gauna piliečių skundus, kuriuose nurodoma, kad LRT laidose ir portaluose nuolatos skelbiami politinių partijų reitingai šturkščiai pažeidžia Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymą bei Lietuvos Respublikos Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės (PKFFK) įstatymo 2 straipsnį.

Piliečiams taip manyti pagrindą suteikia nuolat skelbiami tendencingi UAB „Vilmorus“, UAB Spinter tyrimai“ ir UAB „Baltijos tyrimai“ visuomenės apklausų rezultatai reitinguojant politines partijas, kuriuose išsakoma, jog visuomenė labiausiai pasitiki TS-LKD, LVŽS bei socialdemokratų partijomis, kad didžiąją rinkėjų balsų dalį susirinks tik dvi partijos, o po rinkimų dėl premjero posto varžysis tik I. Šimonytė su S.Skverneliu. Tokių rezultatų skelbimas yra ne kas kita, o sąmoningas visuomenės nuomonės formavimas kelių parlamentinių politinių partijų naudai.

Tariamose visuomenės apklausose detalai apžvelgiamos netgi kandidatų į premjerus praeities istorijos, jų politinio arba asmeninio gyvenimo epizodai. Tokiu būdu rinkėjui peršama nuomonė, jog kitokio pasirinkimo būti negali, kad nėra prasmės balsuoti už kitus kandidatus, nes, anot šių apklausų, kitų partijų kandidatai negali būti labiau populiarūs ir beveik neturi šansų būti išsirinkti į Lietuvos Respublikos Seimą. Ši nuomonė rinkėjams nuolatos peršama per radiją, televiziją ir kitus žiniasklaidos kanalus.

Tuo tarpu tariamose apklausose ignoruojamos kitos rinkimų kampanijoje dalyvaujančios neparlamentinės arba mažiau populiarios politinės partijos. Tokiu pavyzdžiu gali būti publikacija „*Naujausioje apklausoje – papildomas faktorius: laimėtojas gali būti visai ne tas, kas atrodo*“. Publikacijos tekstas, parengtas pagal UAB "Vilmorus" atliktą tyrimą, sudaro daugiau nei 1500 žodžių, tačiau jame nurodomos netgi ne visos, o tik šešios Seimo rinkimuose dalyvaujančios parlamentinės politinės partijos [1]. Šioje apklausoje nėra net užuominos apie neparlamentines politines partijas – lygiateises rinkimų kampanijos dalyves.

Analogiškai publikacijoje „*Naujausi reitingai: keičiasi požiūris į valstiečius*“, kuri paskelbta pagal UAB „Spinter tyrimai“ atliktą apklausą, yra virš 1800 žodžių, tačiau nei publikacijoje, nei minėtame tyrime neminimos neparlamentinės politinės partijos [2].

Publikacijoje „*Naujausi politikų reitingai: auga Nausėdos populiarumas, atsiranda naujų pavardžių*“, kuri paskelbta pagal UAB „Baltijos tyrimai“ atliktą apklausą yra virš 1200 žodžių, tačiau tekste neminimos naujai įsteigtos politinės partijos, kurios taip pat yra Seimo rinkimų kampanijos dalyvės [3]. Pvz., joje nėra „Nacionalinio susivienijimo“, už kurio lyderį ir jo komandą (V.Radžvilo visuomeninis komitetas) rinkimuose į Europos parlamentą balsavo 42 tūkst. (3,3 proc.) Lietuvos rinkėjų. Nėra „Kartų

¹ <https://www.delfi.lt/spausdinti/?id=84861037>

² <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/naujausi-reitingai-keiciasi-pozijuris-i-valstiecius.d?id=84929845>

³ <https://www.delfi.lt/spausdinti/?id=84991545>

solidarumo sąjungos-Santalkos Lietuvai“, už kurios lyderį Arvydą Juozaitį Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose balsavo 4,69 proc. rinkėjų.

Tai yra akivaizdus dalies Lietuvos rinkėjų nuomonės ignoravimas ir politinės kampanijos dalyvių diskriminacija dėl pažiūrų ir įsitikinimų bei kitų požymių. Neaišku, kuo remiantis mintos bendrovės mano, kad už šiuos asmenis arba jų atstovaujamas politines partijas rinkėjai daugiau nebalsuos. Kai kurių žiniasklaidos portalų vertinimu už „Nacionalinį susivienijimą“ ir Cendtro partiją- Tautinius balsuotų žymiai daugiau rinkėjų, negu už kitas politines partijas.⁴

Todėl tokio pobūdžio publikacijos yra ydingos, o panašūs tyrimai yra selektyvūs, šių tyrimų duomenys negali būti laikomi objektyviais ir sąžiningais.

Lietuvos Respublikos Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės (PKFFK) įstatymo 2 str. 8 dalis nustato, kad „**politinė reklama** – tai politinės partijos, politinės partijos nario ir politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose arba kurios skleidimu propaguojama politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa“.

Šiuo atveju neginčytina tai, kad po oficialaus įregistravimo Vyriausioje rinkimų komisijoje visos VRK tinklalapyje nurodytos įregistruotos politinės partijos tapo lygiateisėmis Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų kampanijos dalyvėmis. Todėl bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kurios skleidimu propaguojamos atskiros politinių partijų grupės ir atskirų politinės kampanijos dalyvių reitingai, laikytini paslėpta šių partijų politine reklama.

Minėti uždarytų akcinių bendrovių tyrimai skelbiami nuolat, siekiant kryptingai formuoti rinkėjų nuomonę apie tai, už kurias politines partijas ir jų kandidatus verta balsuoti ir ką vertėtų išrinkti. Pažymėtina, kad šias apklausas rengia ne kokios nors valstybės institucijos, o privačios bendrovės, t.y. pelno siekiantys juridiniai asmenys, kurių pelnas neabejotinai susijęs su rinkimuose dalyvaujančių politinių partijų lūkesčiais, turinčių mažesnius ar didesnius finansinius išteklius. Atsižvelgiant į tai šių ir kitų pelno siekiančių juridinių asmenų visuomenei skelbiamos apklauso bei tyrimai, kuriuose rinkimų kampanijos metu nurodomi atskiri, o ne visi rinkiminės kampanijos dalyviai, turi būti žymimi kaip politinių partijų reklama.

Tikimės, jog Vyriausioji rinkimų komisija atidžiai įvertins šį pareiškimą ir pasirūpins, kad rinkimų kampanija į Lietuvos Respublikos Seimą, būtų sąžininga ir skaidri.

Pagarbiai

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras

Lietuvos žmogaus teisių asociacija

Nepartinis demokratinis judėjimas

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija

- Vytautas Budnikas

- Krescencijus Stoškus

- Romualdas Povilaitis

Pareiškimo tekstas skelbiamas nurodytų organizacijų bendru sutarimu:

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos pirmininkas Romualdas Povilaitis

⁴ <http://alkas.lt/2020/07/28/apklausa-uz-ka-balsuosite-2020-uju-seimo-rinkimuose/#more-443909>